

УДК: 348:176.5(495.02)

РЕЦЕНЗИРАНО: 20. 10. 2021, 21. 10. 2021

Јустинијан, Новела 14 „Против подведувањето и проституцијата“

Даниела Тошева

Меѓународен славјански универзитет
„Гаврило Романович Державин“, Свети Николе – Битола

toshevadaniela@gmail.com

АПСТРАКТ

Новелата 14 на царот Јустинијан нè запознава со една ноторна појава во византиското општество, која е актуелна и денес, а имено трговијата со луѓе. Новелата е насловена „Против подведувањето“, но во суштина го осудува како безбожно принудното проституирање на малолетни девојки и на женски деца. Како што наведува законодавецот, подведувачите со измама ги врбувале сиромашните девојки и деца во провинциите, лажејќи ги дека ќе им обезбедат храна, облека и живеалиште, за потоа да ги принудат со договори да им служат за проституирање. Поради договорите, никој не можел да ги оттргне од оваа професија, па оттука царот ги прогласува за ништовни, исто како и гаранциите што биле принудени да ги даваат. Овој текст претставува придонес за проучување на женската историја, но и увид во законодавството на христијанските цареви.

Клучни зборови: Јустинијан, Новела 14, рановизантиско законодавство, проституција, подведување, трговија со луѓе, историја на жените.

Новелите на царот Јустинијан I (527 – 565) претставуваат царски конституции, објавени по издавањето на Кодексот на Јустинијан (*Codex Iustiniani, Cod. Iust.*) во ноември 529 г. Затоа тие го носат називот *Нови закони: νεαραὶ νόμοι* е автентичниот назив на грчки, а *Novellae constitutiones* е називот што се користи во латинската верзија. Денес е задржан латинскиот назив во правната терминологија за да се означат царските рескрипти создадени по Кодексот на Теодосиј II (*Codex Theodosianus, Cod. Theod.*) објавен на 15 февруари 438 г. и царските рескрипти објавени по Кодексот на Јустинијан. Конституциите се претставени во четири форми, во зависност од тоа кому му се обраќаат и каква е нивната содржина: едикти, мандати, декрети и рескрипти¹.

Новелата под број 14 во *Corpus Iuris Civilis* е објавена во 535 година и е адресирана до жителите на Константинопол. Со овој едикт се забранува занимавањето со подведување и принудување на проституција. Ова е можеби прв обид да се заштитат малолетниците и воопшто жените од посиромашните слоеви на општеството од принудно проституирање, но и прв закон против педофилија (иако не се дефинира со тоа име во антиката) бидејќи се однесува и на малолетнички под десет години, како и против трговија со луѓе. Имено, императорот покажува сочувство кон девојките што се принудени со измама на оваа професија, а притоа не добиваат никакви услови за живот; тие, и да сакале, не можеле да ја напуштат професијата бидејќи биле принудувани да потпишуваат обврзувачки договори со подведувачите, поради кои не можат да излезат од тој круг на насилie и разврат. Подведувачите вообичаено ги врбувале своите жртви во провинциите, мамејќи ги дека ќе добијат облека, храна и место за живеење, а потоа ги затворале во борделите по градот, или едноставно изнајмувале некакви простории каде што ги затворале овие несреќници, без разлика дали се слободни или робинки по статус. Освен што предвидува најсурови казни за под-

---

¹ Едиктите и мандатите имаат општа содржина, и првите се упатени до сите жители на Империјата, додека мандатите до управителите во провинциите, кои понатаму треба да го објават законот. Декретите и рескриптите се однесуваат на поединечни случаи: декретите како решенија за административни или судски случаи, а рескриптите како одговори на императорот до граѓани поединци или службеници. Сите имаат сила на закон.

ведувачите, Јустинијан ги казнува и сопствениците што ги издавале своите куќи за блудничење. Исто така, ја забранува проституцијата како професија, а ги поттикнува и охрабрува жените да ја почитуваат разборитоста, *σωφροσύνη*. Како и сите закони на Јустинијан, новелата во голема мера го изразува христијанскиот дух.

Новелите на Јустинијан, за разлика од другите делови на *Corpus Iuris Civilis*, се ставени во втор план во однос на преведување и истражување. Но таа неправда се коригира бидејќи излегуваат нови и научни преводи, но исто така и студии што покажуваат колкава е важноста на овие закони за запознавање на раната византиска историја. Преводот на овој закон на македонски јазик придонесува не само да се запознае публиката со ставовите на Јустинијан за проституцијата и подведувањето туку и со една ноторна појава, која е актуелна и денес, а имено трговијата со луѓе.

ТЕКСТОТ²:

---

² Преводот е направен според грчкиот текст во следново издание: *Corpus Iuris Civilis*. Vol. III *Novellae*, rec. R. Schoell, abs. G. Kroll, , Weidmann, Berlin, 1954.

<ΙΔ>

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΗ ΕΙΝΑΙ
ΠΟΡΝОВОΣΚΟΥΣ ΕΝ ΜΗΔΕΝΙ
ΤΟΠΩ ΤΗΣ ΡΩΜΑΙΩΝ
ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ.

Αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς
Αὐγούστος
Κωνσταντινουπόλιταις.

<<Προοίμιον.>>

Καὶ τοῖς παλαιοῖς νόμοις καὶ τοῖς πρώην βεβασιλευκόσι σφόδρα μεμισημένον ἔδοξεν εἶναι τὸ τῆς πορνοβοσκίας ὄνομά τε καὶ πράγμα, καὶ τοσοῦτον, ὥστε καὶ πολλοὶ κατὰ τῶν τὰ τοιαῦτα πλημμελούντων ἐγράφησαν νόμοι. Ἡμεῖς δὲ καὶ τὰς ἤδη τεθειμένας κατὰ τῶν οὕτως ἀσεβούντων τιμωρίας ἠϋξήσαμεν, καὶ εἴ τι παραλελειμμένον ἦν τοῖς πρὸ ἡμῶν, καὶ τοῦτο δι' ἐτέρων ἐπληρωθωσάμεθα νόμων.

καὶ ἔναγχος δὲ προσαγγελίας εἰς ἡμᾶς γενομένης πραγμάτων ἀσεβῶν ἐπὶ τοιαύταις αἰτίαις κατὰ ταύτην τὴν μεγάλην ἀμαρτανόμενων πόλιν, τὸ πρᾶγμα οὐ περιείδομεν.

Ἐγνωμεν γάρ τινας ζῆν μὲν ἀτόπως, ἐκ δὲ αἰτιῶν χαλεπῶν τε καὶ μεμισημένων πρόφασιν ἑαυτοῖς μιαρῶν ἐξευρίσκειν κερδῶν· περινοστεῖν γὰρ χώρας τε καὶ τόπους

[Новела 14]

„ВО ВРСКА СО ТОА ДА
НЕМА ПОДВЕДУВАЧИ НА
НИЕДНО МЕСТО ВО
РИМСКАТА ДРЖАВА“

Императорот Јустинијан
Август до жителите на
Константинопол

[Увод]

Се чини дека називот подведување и таквата работа биле омразени и во старите закони и во оние што од неодамна се на сила, и тоа толку многу што се напишани многу законски одредби против оние што се огрешиле на таков начин. А и ние ги зголемивме веќе востановените казни против оние што постапуваат така безбожно; ако нешто беше испуштено од оние пред нас, тоа го поправивме преку други закони.

Пред извесно време бевме известени за безбожни дела што беа сторени поради такви причини во однос на овој велик град; работата не ја занемаривме.

Знаеме дека некои [луѓе] живеат недовлично, дека си изнаоѓаат изговор за нечисти добивки со сурови и омразени средства. Имено, ги обиколуваат провин-

πολλοὺς καὶ νέας ἐλεεινὰς δελεάζειν, προτεινομένους ὑποδήματά τε καὶ ἐσθῆτά τινα, καὶ τούτοις θηρεύειν αὐτὰς καὶ ἄγειν εἰς τὴν εὐδαίμονα ταύτην πόλιν καὶ ἔχειν καθειργμένας ἐν ταῖς ἑαυτῶν καταγωγαῖς καὶ τροφῆς αὐταῖς ἐλεεινῆς μεταδίδοναι καὶ ἐσθῆματος, καὶ ἐντεῦθεν ἐκδιδόναι πρὸς ἀσέλγειαν αὐτὰς τοῖς βουλομένοις· καὶ πάντα πόρον ἄθλιον ἐκ τοῦ σώματος αὐτῶν προσγινομένον αὐτοὺς λαμβάνειν, καὶ ποιεῖσθαι συγγραφάς, ὡς ἐπὶ χρόνον, ὃν αὐτοῖς δόξειε, προσεδρεύσουσι τὴν ἀσεβῆ τε καὶ ἀνοσίαν ταύτην αὐτοῖς λειτουργίαν πληροῦσαι· τινὰς δὲ αὐτῶν καὶ ἐγγυητὰς ἀπαιτεῖν. ὥστε τοσαύτην γενέσθαι τὴν τοῦ πράγματος ἀτοπίαν, ὡς ἐν πάσῃ σχεδὸν τῇ βασιλίδι ταύτῃ πόλει καὶ ἐν τοῖς περάμασιν αὐτῆς, καὶ τὸ δὴ χειρίστον καὶ πλησίον τῶν ἱερῶν τόπων καὶ τῶν σεβασμιωτάτων οἴκων τὰς τοιαύτας αὐτοῖς εἶναι καταγωγάς· καὶ πράγματα οὕτως ἀσεβῆ καὶ παράνομα ἐπὶ τῶν ἡμετέρων τολμᾶσθαι χρόνων, ὥστε καὶ τινὰς ἐλεοῦντας αὐτὰς ἀναστήσαι τῆς ἐργασίας ταύτης πολλάκις βουλευθῆναι καὶ πρὸς νόμιμον ἄγεσθαι συνοικέσιον, τοὺς δὲ οὐκ ἐφίεναί.

циите и на многу места мамат кутри девојки, ветувајќи им обувки и некаква облека, па со тие нешта ги ловат нив и ги доведуваат во овој блажен град. [Потем] ги затвораат во нивните живеалишта³, им даваат бедна храна и облека, па оттаму им ги даваат за блудничење на оние што сакаат. Сиот несреќен приход што доаѓа од телото на оние [девојки], тие [подведувачите] си го земаат; прават и договори за да им служат [девојките] исполнувајќи ја таа безбожна и нечестива служба сè додека на оние им одговара. Некои од нив бараат и гаранџи. Толку многу е раширена оваа развратна појава што таквите живеалишта [sc. бордели] ги има во секој дел од овој царски град, па и во оние преку море, а најлошото е дека ги има близу до свети места и до најпобожните домови. Работите се толку безбожни и незаконски, дури и да сака да се осмели некој во ова време да ги сожале нив за да ги оттргне од таа работа, честопати за да ги земат за законски жени, подведувачите не дозволуваат.

---

³ Катаγωγή е општо назив за одморалиште, преноќевалиште, прибежиште. Овде веројатно се мисли на јавните куќи каде што ги сместувале девојките, кои често биле изнајмувани како дел од некој поголем простор.

ένιους δὲ οὕτως ἀνοσίους καθε-
στάναι, ὥστε κόρας οὐδὲ τὸν δεκα-
ετῆ ἀγούσας ἐνιαυτὸν εἰς ἐπικί-
νδυνον κατάγειν φθοράν. ὥστε
καί τινας χρυσίον δόντας οὐ
μέτριον μόλις ἐκείθεν ἐξωνήσα-
σθαι τὰς ταλαιπώρους καὶ γάμω
συναρμόσαι σῶφρονι. καὶ τρόπους
εἶναι μυρίουσ, οὐς οὐκ ἄν τις ἰσχύ-
σειε λόγῳ περιλαβεῖν, εἰς δεινὴν
ἀοριστίαν ἐξενεχθέντος τοῦ τοιο-
ύτου κακοῦ, ὡς πρότερον μὲν ἐν
ἐλαχίστοις μέρεσι τῆς πόλεως
εἶναι, νῦν δὲ αὐτὴν τε καὶ τὰ περὶ
αὐτὴν ἅπαντα μεστὰ τῶν τοιο-
ύτων γενέσθαι κακῶν. Ταῦτα
τοίνυν πρώην μὲν τις ἡμῖν ἐν ἀπο-
ρρήτῳ προσήγγειλεν, εἶτα καὶ ἕνα-
γχος οἱ μεγαλοπρεπέστατοι πρα-
ίτωρες παρ' ἡμῶν τὰ τοιαῦτα
ἀναζητεῖν ἐπιτραπέντες αὐτὰ
ταῦτα εἰς ἡμᾶς ἤγαγον. ἅμα τε
οὖν ἠκούσαμεν τούτων, ᾠθήμεν
χρῆναι θεῶ τὴν τοιαύτην ἀνα-
θεῖναι πρᾶξι καὶ θάττον ἀπαλλά-
ξαι μύσους τοιοῦτου τὴν πόλιν.

Θεσπίζομεν τοίνυν πάντας μὲν,
καθ' ὅσον εἰσὶ δυνατοί, σωφρο-
σύνην ἄγειν, ἥτις καὶ μόνη θεῶ
μετὰ παρρησίας δυνατὴ καθέ-
στηκεν ἀνθρώπων παραστῆσαι
ψυχάς. Ἐπειδὴ δὲ πολλὰ τὰ ἀνθ-
ρώπινα, τὸ γοῦν σὺν τέχνῃ καὶ
δόλῳ καὶ ἀνάγκῃ τινὰς εἰς τοια-
ύτην ἀσέλγειαν ἄγεσθαι πᾶσι

Некои се станати толку опачни
што водат во губелно обесчес-
тување девојки што немаат ни
десет години. Така, некои [луѓе]
даваат големи количини злато
за да ги откупат оттаму тие
несреќнички и за да склучат за-
конски брак. А има илјадници
начини, кои никој не може да
ги опфати со збор, на кои так-
вото зло ги има поминато сите
граници; претходно се наоѓаа
на најоддалечените места во
градот, но сега самиот град и
околината се полни со такви
зла. Пред некое време бевме из-
вестени за овие работи тајно, а
неодамна великодостојните
претори од нас инструирани ја
испитаа работата и истото тоа
го споделија со нас. Веднаш
штом слушнавме за тоа, сметав-
ме дека треба да го посветиме
на Бога таквиот план и што
побрзо да го ослободиме гра-
дот од таквата нечистотија.

Затоа наредуваме сите луѓе кол-
ку што можат да ја почитуваат
разборитоста, којашто един-
ствена со слобода може да ги
доведе душите на луѓето да му
се посветат на Бога. Но бидејќи
се многу човечките работи, во
крајна мерка им забрануваме
да ги водат жените во блудни-

κωλύομεν τρόποις· καὶ μηδενὶ
παρρησίαν εἶναι πορνοβοσκεῖν καὶ
ἐπ’ οἰκήματος ἔχειν γυναῖκας, ἢ
καὶ δημοσίᾳ προϊστᾶν ἐπ’ ἀσε-
λγείᾳ, ἢ ἀντ’ ἄλλης τινὸς πρα-
γματείας τὰ τοιαῦτα ἐμπορεύε-
σθαι, μηδὲ συγγραφὰς ἐπὶ τούτῳ
λαμβάνειν μηδὲ ἐγγυητὰς ἀπαι-
τεῖν· μηδὲ τοιοῦτόν τι πράττειν
ὅπερ ἀναγκάζει τὰς ταλαιπώρους
καὶ ἀκούσας τὴν ἑαυτῶν σωφρο-
σύνην καταισχύνειν, μηδὲ ἐλπί-
ζειν ὡς ἔξεστι τὸ λοιπὸν αὐτοῖς
ἐσθημάτων δόσει ἢ καὶ κοσμίῳ
τυχόν ἢ τροφαῖς δελεάζειν αὐτὰς
εἰς τὸ καὶ ἀκούσας προσκαρτερεῖν.
Οὐ γὰρ συγχωροῦμεν οὐδ’ ὀτιοῦν
γίνεσθαι τοιοῦτον· ἀλλὰ καὶ νῦν
ἅπαντα ταῦτα ἐν βραχεῖ τῆς προ-
σηκούσης ἡξιώσαμεν θεραπείας,
παρασκευάσαντες καὶ ἀναδοθῆ-
ναι αὐταῖς πᾶσαν ἢν ἔτυχον
ἀσφάλειαν προφάσει τοῦ τοιούτου
μύσους ἐκθέμεναι, καὶ οὐδὲ συνε-
χωρήσαμεν τοὺς ἀνοσίους πορ-
νοβοσκούς, εἴ τι δεδώκασιν αὐταῖς,
τοῦτο παρ’ αὐτῶν ἀφελέσθαι.
Ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς τοὺς πορνοβο-
σκούς ἔξω ταύτης γενέσθαι τῆς
εὐδαίμονος παρεκελευσάμεθα πό-
λεως, ὡς ὀλεθρίους καὶ κοινούς
λυμεῶνας τῆς σωφροσύνης γινομέ-
νους, καὶ ἐλευθέρως τε καὶ θερα-
παίνας περιεργαζομένους καὶ
κατάγοντας εἰς τὴν τοιαύτην
ἀνάγκην καὶ δελεάζοντας καὶ
ἔχοντας παρατρεφόμενας
εἰς πᾶσαν αἰσχύνην. Προαγο-

чење применувајќи вештина,
измама, принуда, односно на
сите начини. Никој нема дозво-
ла да подведува и дома да држи
жени, или да ги дава за јавно
блудничење, или да ги продава
за некоја друга трговија, ниту да
потпишуваат договори, ниту да
бараат да им земат гаранција.
Ниту да сторат такво нешто со
што ќе ги принудат овие не-
среќнички против нивна волја
да ја посрамотат својата чес-
ност. Ниту да се надеваат дека
ќе биде дозволено отсега ната-
му да им даваат облека и накит
или храна за да ги уловат нив и
против нивна волја да им бидат
на располагање. Не дозволува-
ме ништо такво да се случи. Но
сега, за сето тоа накратко обез-
бедивме соодветен лек, нареду-
вајќи да им биде вратен секој
договор што го склучиле со на-
мера да вршат таков нечист
чин, а ниту дозволуваме тие
безбожни подведувачи да си го
земат назад она што им го дале
ним. Туку наредуваме и самите
подведувачи да бидат избркани
надвор од овој блажен град,
како штетници и уништувачи
на разборитоста, бидејќи тие
постапуваат дрско и со слобод-
ни жени и со робинки и ги
заведуваат под таква принуда,
ги мамат и ги чуваат за секаков
срамен чин. Објавуваме дека,

ρεύομεν δὲ ὡς, εἴ τις τοῦ λοιποῦ
 τολμήσειεν ἄκουσαν κόρην λαβεῖν
 καὶ ἔχειν πρὸς ἀνάγκης ἀπο-
 τρεφομένην τε καὶ ἐκ πορνείας
 αὐτῷ προσάγουσαν πόρους, τοῦ-
 τον ἀνάγκη παρὰ τῶν περιβλέπ-
 των πραιτώρων τοῦ δήμου τῆς
 εὐδαίμονος ταύτης πόλεως συνε-
 χόμενον τὰς πασῶν ἐσχάτας
 ὑπομένειν ποινάς. εἰ γὰρ τῶν χρη-
 ματικῶν αὐτοῦς κλοπῶν καὶ
 ληστειῶν ἐπανορθωτὰς προ-
 ὑβαλλόμεθα, πῶς οὐ πολλῶ
 μᾶλλον τὴν τῆς σωφροσύνης
 κλοπὴν τε καὶ ληστείαν αὐτοῖς
 ἀπελαύνειν ἐφήσομεν; Εἰ δὲ καί
 τις ἀνάσχοιτο ἐν τῷ ἑαυτοῦ οἴκῳ
 τινὰ πορνοβοσκοῦντα καὶ τοια-
 ῦτης προϊστάμενον ἐργασίας ἔχειν
 καὶ μὴ ταῦτα προσαγγελθέντα
 μαθῶν τῆς οἰκήσεως αὐτὸν
 ἐξελάσειεν, ἴστω καὶ decem
 librarum auri ὑποστησόμενος
 ποινὴν καὶ περὶ αὐτὴν κινδυνε-
 ῦσων τὴν οἴκησιν. Εἰ δὲ καί τις
 συγγραφὴν τὸ λοιπὸν ἐπὶ τούτοις
 τολμήσειε λαβεῖν ἢ ἐγγυητήν,
 ἴστω μηδὲν μὲν ὄφελος τῆς
 τοιαύτης ἔχων ἐγγύης ἢτοι
 συγγραφῆς. καὶ γὰρ ὁ μὲν
 ἐγγυητὴς ἔνοχος οὐκ ἔσται, ἢ δὲ γε
 συγγραφή παντοίως ἄκυρος μενεῖ
 καὶ αὐτός, καθάπερ εἰπόντες
 ἔφθημεν, τὴν εἰς τὸ σῶμα τιμω-
 ρίαν ὑποστήσεται καὶ τῆς μεγάλης
 ταύτης ὡς πορρωτάτῳ πόλεως
 ἐξελαθήσεται.

ако некој отсега понатаму се
 дрзне да земе девојка против
 нејзина волја и да ја чува под
 принуда и да ја проституира за
 да стекне средства за себе, тој ќе
 биде уапсен од угледните пре-
 тори на народот на овој блажен
 град, и ќе го очекуваат најсуро-
 вите казни од сите. Веќе им ги
 доверивме на преторите да ги
 решаваат делата за парични
 кражби и за грабеж, но зарем
 не е многу подобро кражбата
 на разборитоста и грабнување-
 то исто така да им ги доделиме
 ним да ги раководат? Ако некој
 газда му изнајми куќа на некој
 што се занимава со подведува-
 ње за да си ја врши работата и,
 откако дознае за тоа, не го ис-
 фрли од куќата, нека биде каз-
 нет со десет либри злато и нека
 биде во опасност да си ја изгуби
 куќата. Ако отсега натаму некој
 склучи договор за овие работи
 и се осмели да земе и гаранци-
 ја, нека знае дека нема да има
 никаква корист од таквата га-
 ранција или од договорот. Га-
 рантот нема да биде обврзан,
 бидејќи договорот во секој слу-
 чај ќе остане неважечки. Како
 што веќе кажавме, [виновниот]
 ќе добие телесна казна и ќе би-
 де протеран најдалеку што мо-
 же од овој велик град.

Τὰς γὰρ δὴ γυναῖκας σωφρονεῖν μὲν βουλόμεθ' αὐτὰς τε καὶ εὐχόμεθα, μὴ μὴν ἀκούσας εἰς ἀσελγῆ βίον κατάγεσθαι μηδὲ ἀσεβεῖν ἀναγκάζεσθαι. πᾶσαν γὰρ πορνόβοσκίαν καὶ γίνεσθαι κωλύομεν καὶ γενομένην κολάζομεν, διαφερόντως μὲν ἐπὶ ταύτης τῆς εὐδαίμονος πόλεως καὶ ἐν τῇ ταύτης περιοικίδι, οὐδὲν δὲ ἦττον καὶ ἐν τοῖς ἔξω τόποις ἅπασιν τοῖς τε ἐξ ἀρχῆς τῆς ἡμετέρας οὖσι πολιτείας τοῖς τε νῦν παρὰ τοῦ δεσπότη τοῦ θεοῦ δεδωρημένοις ἡμῖν· καὶ μάλιστα γε ἐν ἐκείνοις, διότι τὰς τοῦ θεοῦ δωρεάς, ἃς περὶ τὴν ἡμετέραν ἐποιήσατο πολιτείαν, βουλόμεθα φυλάττεσθαι καθαρὰς πάσης τοιαύτης ἀνάγκης καὶ τῆς παρὰ τοῦ δεσπότη τοῦ θεοῦ περὶ ἡμᾶς δωρεᾶς εἶναι τε καὶ διαμένειν ἀξίας. Πέπιστεύκαμεν γὰρ εἰς τὸν δεσπότην θεὸν καὶ ἐκ ταύτης ἡμῶν τῆς περὶ τὴν σωφροσύνην σπουδῆς μεγάλην ἔσεσθαι τῇ ἡμετέρᾳ πολιτείᾳ προσθήκη, τοῦ θεοῦ πάντα ἡμῖν αἴσια διὰ τῶν τοιούτων παρεχομένου πράξεων.

<<Επίλογος>> Ὅπως ἂν οὖν ὑμεῖς πρῶτοι οἱ ἡμέτεροι πολῖται τῆς σώφρονος ἡμῶν ἀπολαύσατε διατυπώσεως, διὰ τοῦτο τῶδε τῶ θεῷ κηρύγματι χρώμεθα· ὅπως ἂν εἰδείητε τὴν ἡμετέραν περὶ ὑμᾶς σπουδὴν καὶ τὸν περὶ τὴν σωφρο-

Ние сакаме и се молиме жените да останат разумни, да не бидат одвлечени против своја волја во блуден живот ниту да бидат принудени на безбожност. Го забрануваме секој вид подведување, а она што се случило го казнуваме, пред сè во нашиот блажен град и во неговата околина, но ништо помалку и во сите оние надворешни места што од почетокот ѝ припаѓаат на нашата држава и оние што сега ни се подарени од Господ Бог. Најмногу пак во оние што се дар од Бога, коишто се околу нашата држава; сакаме тие да се зачуваат чисти од секаква принуда, и дарот од Бога кон нас да биде и да остане вреден. Веруваме во Господ Бог и дека од тој наш стремеж за разборитост ќе настане голема придобивка за нашата држава, а Бог ќе нè награди за тие работи со сите добрини.

[Епилог]

Ја користиме оваа божја повелба за вие, нашите граѓани, први да уживате во придобивките од ова наше разборито изложување, за да го дознаете нашето залагање за вас, но и нашиот

σύνην τε καὶ εὐσέβειαν πόνον
ἡμῶν, δι' ὧν ἐν ἅπασιν ἀγαθοῖς
φυλαχθήσεσθαι τὴν ἡμετέραν
πολιτείαν ἐλπίζομεν.

Ἐγράφη τὸ ἰσότυπον τῷ ἐνδο-
ξοτάτῳ μαγίστρω μετὰ τῆς πα-
ραλλαγῆς ταύτης:

Ὅπως ἂν ἅπασι ταῦτα γένοιτο
φανερὰ τοῖς τὴν ἡμετέραν ἔχουσι
πολιτείαν, ἢ τοίνυν σὴ ὑπεροχὴ
τόνδε ἡμῶν δεξαμένη τὸν νόμον
ἐν ἀπάσῃ τῇ ὑπηκόῳ διὰ προστα-
γμάτων οἰκειῶν τοῦτον ἅπασι
φανερὸν καταστησάτω ὡς ἂν μὴ
μόνον ἐπὶ ταύτης τῆς εὐδαίμονος
πόλεως, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἔξω
φυλάττοιο τόποις, τῷ δεσπότῃ
τῶν ὅλων θεῷ ἀντ' ἄλλης τινὸς
εὐωδίας προσαγόμενος.

труд за разборитоста и за по-
божността, поради кои се наде-
ваме дека ќе биде зачувана на-
шата држава во сите добра.

Запис од примерокот [што
беше упатен] до преславниот
магистер [што ја содржи]
оваа промена:

За да им биде јасно на сите што
живеат во нашата држава, твое-
то височество нека го прифати
сега овој наш закон и нека биде
објавен на сите, во секоја потчи-
нета област, преку [нивните]
сопствени прописи. Не само во
овој блажен град туку да биде
зачуван и во надворешните мес-
та. [Овој закон] ќе му биде по-
светен на Господ Бог на сите,
наместо некоја друга благо-
мирисливост.

Библиографија

- Corpus Iuris Civilis. Vol. III Novellae*, rec. R. Schoell, abs. G. Kroll, Weidmann, Berlin, 1954.
- Theodosiani Libri XVI cum Constitutionibus Sirmondianis et Leges Novellae ad Theodosianum Pertinentes*, vols. 1.1, 1.2, eds. T. Mommsen, P. Meyer, Weidmann, Berlin, 1905, repr. 1954.
- Hillner, J. (2015), *Prison, punishment and penance in late antiquity*, Cambridge University Press, Cambridge.
- McGinn, Thomas A. J. (1997), 'The Legal Definition of Prostitute in Late Antiquity', *Memoirs of the American Academy in Rome* 42, 73-116.
- Schiller, Arthur A. (1978), *Roman Law: Mechanisms of Development*, Mouton Publishers, The Hague – Paris – New York.

Justinian's Novel 14 “Against pandering and prostitution”

SUMMARY

Daniela Tosheva

International Slavic University "G.R. Derzhavin",
Sveti Nikole – Bitola

toshevadaniela@gmail.com

This article is a Macedonian translation of Novel 14 of Justinian's legislation. The original title is “Against pandering in all parts of the Roman state”, but in essence this constitution is concerned with human trafficking of underage girls and female children less than 10 years in order to engage in prostitution. These girls and children were bound to their pimps with legal agreement and couldn't get out of that vicious circle. Although there were attempts to stop prostitution and pandering in the pre-Justinian legislation, i.e. Theodosius, this novel removes all the legal obstacles for releasing the victims, and therefore is a legal precedent.

Keywords: Justinian, Novel 14, early Byzantine legislation, prostitution, pandering, human trafficking, history of women.